

Lars Bjurstam, lars.bjurstam@dom.se, 0522-657121

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Rekrytering av framtidens domare (SOU 2017:85)

(Dnr Ju2017/08641/DOM)

Uddevalla tingsrätt har följande synpunkter.

Tingsrätten ser positivt på flera av de förslag till förändringar som upptas i betänkandet. Att det anges i lag vilka som utöver de ordinarie domarna är behöriga att döma och fatta beslut i domstolarna är exempelvis ett bra förslag. Vidare är det en riktig bedömning att det i ärenden i Domarnämnden som inte gäller anställning som domstolschef inte behövs ett yttrande från Domstolsverket inför eller vid nämndens sammanträden. Tingsrätten vill dock framföra följande.

Den särskilda domarutbildningen

Tingsrätten delar betänkandets bedömning om att det finns ett behov av att utöka den särskilda domarutbildningen så att antalet assessorer som kan söka ordinarie domaranställningar ökar. Däremot är tingsrätten tveksam till den omfattning av utökningen som föreslås. Tingsrätten ansluter sig därför till det som anförs i det särskilda yttrandet som bifogats betänkandet.

Adjungerat råd

Tingsrätten delar betänkandets uppfattning om att domaryrket ska vara tillgängligt för och attrahera kvalificerade jurister med olika bakgrund. Såsom framgår av betänkandet ligger dock antalet externa adjunkter för närvarande på en mycket låg nivå. Vidare kommer problematiken med jäv och med att jurister inom den privata sektorn löper en affärsmässig risk om de adjungerar att kvarstå. Tingsrätten är därför tveksam till att det föreslagna systemet med adjungerat råd kommer att öka antalet adjunkter, och därmed även antalet sökande till ordinarie domaranställningar.

Offentligheten i rekryteringsförfarandet

Av betänkandet framgår att vissa jurister i den genomförda enkätundersökningen har uppfattat offentligheten i rekryteringsförfarandet som negativ. Detta innebär sannolikt att vissa skickliga jurister har avhållit sig från att söka ordinarie domaranställningar. En sekretessreglering skulle därmed kunna bidra till att fler kvalificerade jurister, särskilt från privat sektor, söker ordinarie domaranställningar.

Tingsrätten anser därför att det bör övervägas att införa en sådan tidsmässigt avgränsad sekretessreglering som föreslås i avsnitt 18.14 i betänkandet, innebärande att sekretesskyddet kvarstår för sökande som återkallar ansökan inom en vecka från ansökningstidens utgång medan uppgifter blir offentliga för sökande som kvarstår vid sin ansökan. En sådan avgränsad sekretessreglering torde, åtminstone i någon grad, leda till att fler kvalificerade jurister söker ordinarie domaranställningar. Samtidigt tillgodoses allmänhetens intresse av insyn nästan fullt ut. När så är fallet anser tingsrätten att intresset av sekretess väger tyngre än det motstående intresset av full insyn för allmänheten.

Domstolsverkets närvaro vid Domarnämndens sammanträden

I betänkandet anges att en representant för Domstolsverket vid handläggning av ärenden som gäller utnämning av domstolschef kan bidra vid Domarnämndens sammanträden med upplysningar exempelvis om de konkreta förutsättningarna, när det gäller bl.a. ekonomi och organisation, som gäller vid en viss domstol. Tingsrätten ifrågasätter dock om inte Domarnämnden kan få sådana upplysningar på annat sätt än genom att en representant för Domstolsverket närvarar och yttrar sig vid nämndens sammanträde, t.ex. genom ett skriftligt yttrande.

Utnämningsförfarandet är av central betydelse för domstolarna och förtroendet för förfarandet är viktigt för allmänhetens tillit till rättsstaten. Det gäller i synnerhet vid utnämningar av domstolschefer. Inrättandet av Domarnämnden har i detta avseende varit ett steg i rätt riktning, men för att uppfylla sitt syfte bör Domarnämndens oberoende ställning i förhållande till regeringen och dess myndigheter markeras. Tingsrätten ställer sig av principiella skäl därför tveksam till att det i lag finns en rätt för en representant för Domstolsverket att närvara och yttra sig vid Domarnämndens sammanträden.

Övrigt

En grundläggande målsättning är givetvis att alla domstolar ska kunna rekrytera domare som tillhör de skickligaste och för yrket mest lämpade juristerna. Enligt tingsrättens mening är de åtgärder som föreslås i betänkandet inte tillräckliga för att nå upp till den målsättningen. För att nå dit måste en tjänst som ordinarie domare vara mycket attraktiv i förhållande till andra tjänster på arbetsmarknaden

för jurister. Om sådana tjänster är attraktiva kommer det med största sannolikhet att finnas kvalificerade sökande.

I betänkandet anges det att konkurrensen om de skickligaste juristerna innebär ökade krav på att domstolarna är attraktiva arbetsgivare. Däremot finns det inget konkret förslag i betänkandet för hur en tjänst som ordinarie domare kan bli mer attraktiv än i dagsläget. Det finns alltså inget konkret förslag i betänkandet som tar sikte på domaryrkets attraktivitet, trots att detta i allra högsta grad påverkar domstolarnas möjlighet att kunna rekrytera och behålla domare som tillhör de skickligaste och för yrket mest lämpade juristerna. Konkreta förslag i sådana avseenden är angelägna, inte minst mot bakgrund av att erfarenheten av rekryteringar från andra håll än den traditionella domarbanan är att det inte är ovanligt att sådana domare efter en kort tid i domaryrket lämnar domstolen för att återvända till sina tidigare yrkesroller.

Exempelvis torde en markant höjning av lönenivåerna för ordinarie domare göra domaryrket mer attraktivt. Detta illustreras inte minst av att det av betänkandet framgår att en vanlig synpunkt i den enkätundersökning som genomförts var att "bättre löner leder till bättre kompetens" samt att "arbetet måste framstå som mer attraktivt". Ett annat sätt att öka domaryrkets attraktivitet skulle kunna vara att erbjuda mer attraktiva tjänster, t.ex. nya befordrade tjänster för ordinarie domare med lång erfarenhet eller för domare som har uppvisat stor juridisk skicklighet. Vidare har domstolarna effektiviserats till en nivå som medför att arbetsmiljön för domare blir lidande. Ytterligare ett sätt att säkra rekryteringen skulle därför kunna vara att tillföra domstolarna resurser, t.ex. för att anställa fler domare. Att frågor av detta slag inte tas upp i betänkandet kan delvis förklaras av att kommittédirektiven har varit för snävt skrivna.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser tingsrätten att det finns ett behov av att se över domstolarnas resurser och arbetsmiljö, lönenivåerna samt övriga anställningsvillkor och karriärvägar för ordinarie domare i syfte att göra domaryrket mer attraktivt.

Uddevalla som ovan

Lars Bjurstan

Marcus Karner

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Lars Bjurstan efter samråd med samtliga ordinarie domare vid tingsrätten. Ärendet har föredragits av tingsfiskalen Marcus Karner.